

UN SEGLE DE TEBEOS

SOM cultura

RETROSPECTIVA DE LA HISTORIETA
A LA COMUNITAT VALENCIANA (1913-2013)

SOM cultura

 GENERALITAT
VALENCIANA

 Biblioteca
Valenciana

 ASSOCIACIÓ
VALENCIANA
DEL COMIC

UN SEGLE DE TEBEOS

RETROSPECTIVA DE LA HISTORIETA
A LA COMUNITAT VALENCIANA (1913-2013)

GENERALITAT
VALENCIANA

Biblioteca
Valenciana

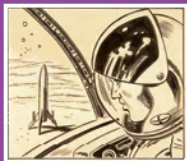

ASOCIACIÓN
VALENCIANA
DEL CÓMIC

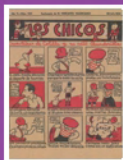
RETROSPECTIVA

8. XIX - 1912

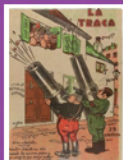
1965 - 1975

1913 - 1930

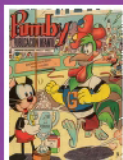
1976 - 1990

1931 - 1938

1991 - 2000

1940 - 1964

2001 - 2013

ORÍGENS

S. XIX - 1912

Els *col·loquis* recitats pels cegos i les auques, primeres narracions gràfiques en forma de vinyetes, constitueixen els més llunyans antecedents del còmic valencià. Les revistes satíriques publiquen les primeres historietes. Mundo Literarió editarà en 1864 *Viaje al País del Amor*, atribuïda a Salustiano Aseñjo, i considerada la primera historieta valenciana.

Ros, Carles

Raonament y coloqui nou ahon li referix un Llauró a una valencianeta ...
Valencia: en la Imprinta de Agustí Laborda, ca. 1770.
Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu. Biblioteca Bas Carbonell

DE LA IL·LUSTRACIÓ A LA HISTORIETA 1913 - 1930

Carceller pren les regnes de *La Traca*.

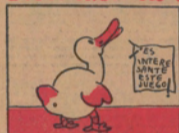
Les revistes artístiques i literàries i els fulletons per entregues transvasaran títols i autors a les primeres historietes. Són els anys de Dubón, Pertegás, Vercher i Folchi.

En 1929, Muro crea Colilla, primer personatge valencià amb continuïtat.

LOS CHICOS

Aventuras de Colilla y su nato Banderilla

¡ES INTERESANTE ESTE JUEGO!

El pato presta atención al deporte de frontón

¡ME GUSTA, ME GUSTA!

Chamaco también le presta por que le gustó la cesta

¡GRAN JUEGO ES EL DE PELOTA A CESTA!

Colillita, alegremente, prueba ser inteligente

¡VAIS A JUGAR CONMIGO BANDA BANDA! ¡TU DE LA VERA!

Les propone, decidido Vicentín, un Gran Partido

¡YO NO NECESITO CESTA UN CUARTO DE CESTA!

El pato, muy postinero, se dispone a ser zaguero

¡DEJA ME DE DELANTERO!

¡NO IMPORTA ESE LUGAR ES MI EN TOTAL!

Ya tienen los dos chavales unas cestitas juncuales

¡ME DICHO, QUE YO DELANTERO!

por juzgarse postereado, Chamaco protesta airado

¡AQUÍ, MANDO YO!

Colilla, muy altanero, insiste en ser delantero

Y armaron tanto jaleo como en un match de borro

La Traca, nº 1207, 1937

Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu. Biblioteca Nicolau Primitiu

LA REPÚBLICA I LA GUERRA CIVIL

1931 - 1939

La proclamació de la República en 1931 permet la relaxació de la censura i l'aparició de les psicapsis. És el moment de l'editor Carceller.

Guerri publica *KKO* en 1932, i l'Església Catòlica, *Los Niños* en 1935, que prompte canvien capçalera per *Ferragorda* i *Mefique* respectivament, els seus populars protagonistes.

Amb l'inici de la Guerra Civil, *La Traca* es radicalitza i els autors dediquen el seu talent a recolzar el bàndol republicà, la qual cosa els suposarà presó, exili o, en el pitjor dels casos, la mort.

Mefique, de Cabedo Torrents.

Pumby, de Banchis

L'EDAT D'OR DEL QUADERN: L'ESCOLA VALENCIANA 1940 - 1964

Els 40 estan dominats pel quadern apaïsat de temàtica aventurera, infantil o de romanç, de periodicitat setmanal, i el format vertical es destina a l'humor. Personatges com Roberto Alcázar, el Guerrero del Antifaz, Toni i Anita o Jaimito i Pumby transcendixen a icones de la cultura popular.

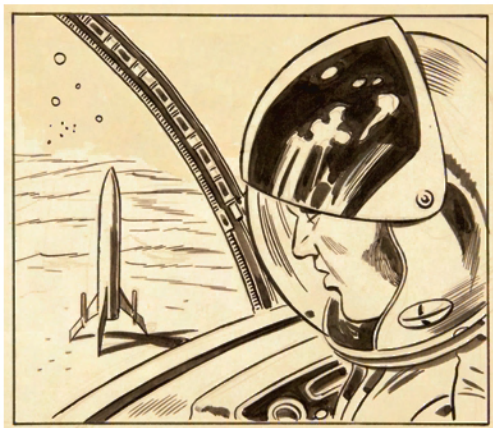
El Guerrero del Antifaz, de Manuel Gago.

L'EXILI

1965 - 1975

Noves formes d'oci precipiten la fi del quadern i obliguen els seus autors a l'exili laboral en busca de mercats estrangers amb millors condicions.

Apareix l'àlbum monogràfic i la revista, que fusiona gèneres i continguts amb periodicitat mensual.

Markón (*La Tierra y el Espacio*), de Lanzón.

Jesse James, de Ortiz.

LA NOVA ESCOLA VALENCIANA

1976 - 1990

La democràcia propicia l'aparició dels primers *fanzines* *underground*, que seran l'origen de la "Nova Escola Valenciana". S'imposa la revista per a adults i els superherois conquisten els quioscos.

Els conceptes "AUTORIA" i "ÀLBUM" cobren valor.

Naix la primera llibreria especialitzada de la Comunitat en 1981...

FUTURAMA.

Rocco Vargas,
de Daniel Torreo.

LA CRISI DELS 90

1991 - 2000

Els 90 es caracteritzen per la crisi derivada de la invasió de publicacions amb diversitat d'estils. El manga inunda les estanteries mentre el pornogràfic i els superherois absorben part de la producció valenciana. Apareixen els primers *fanzines* teòrics i els col·lectius d'autors com a alternativa editorial.

Eva Medusa,
d'Ana Miralles.

SEGLE XXI

2001 - 2013

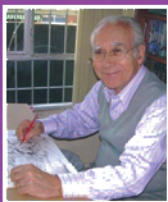
Els criteris estètics del s. XXI estan definits pels *farzines*. Molts autors continuen treballant per al mercat estranger, tornen els esdeveniments de còmic i es crea l'AACE.

Arrugas, de Paco Roca, marca un punt d'inflexió en la historleta valenciana.

Emilio y Miguel, de Paco Roca.

HOMENATGE

CERDÁN
Enrique Cerdán Fuentes
(Valencia, 1937)

Dibuixant adscrit a l'Escola Valenciana d'humor, va començar el seu camí a l'Editorial Valenciana on genera una rica producció des de 1962. Les capçaleres de *Jaimito* i *Pumby* acolliran personatges entre els quals destaca el seu treball més popular, *Plumita*.

Carlos Ciurana

© Sebas Gil Arnau

FREJO
Emilio Frejo Abegón
(Valencia, 1931 - 2013)

Component de l'Escola Valenciana com el seu germà Nin, treballa per a les revistes *Jalmito* o *Pumby*. A finals dels cinquanta dibuixa per a l'estranger i a finals dels 60 crea, amb altres autors, el AFT Studium per dedicar-se a la il·lustració des llibres i portades.

Gonzalo Torres

LANZÓN
José Lanzón Piera
(Valencia, 1930 - 2012)

Dibuixant de l'Escola Valenciana que va començar la seua carrera en publicacions com *Jaimito*, *Mariló* i *Pumby*. A l'estranger publicà a través de Bardon Art i Fleetway, la majoria de treballs en publicacions de tema bèl·lic.

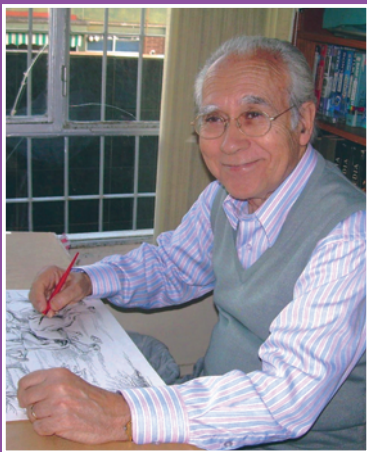
Carlos Ciurana

© Sebas Gil Arnau

MARCET
Alberto Marcet Aparicio
(Barcelona, 1930)

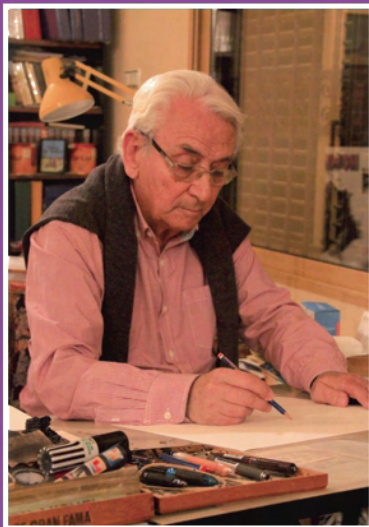
Va començar el 1957 a treballar amb Editorial Valenciana en la col·lecció *Comandos y Selecciones de Jaimito*, a la qual seguirà la seua etapa a *Roberto Alcázar y Pedrín*. També va ser el creador del personatge de Anceo, per l'editorial madrilenya Polen.

Carlos Ciurana

ORTIZ
José Ortiz Molla
(Cartagena, 1932)

Gernà del també historietista Leopoldo Ortiz, és un mestre que beu de les fonts dels germans Blasco. Representatiu del

que significa ser un professional, s'inicia a l'Escola Valenciana i posteriorment comença a treballar per a l'estranger en els 60. Ja en els 80 reprèn la seva producció per a Espanya i actualment dibulxa la sèrie Tex per Bonell.

Traductor Globals Translator.

Gonzalo Torres

© Gonzalo Torres

QUESADA
Miguel Quesada Cerdán
(Albacete, 1933)

Un dels autors més importants de l'Escola Valenciana, creador de personatges com Pequeño Pantera Negra o Tony y Anita per l'editorial Muga. Al mercat britànic va realitzar històries bèl·liques. Medalla al Mèrit de Belles Arts l'any 2000.

Carlos Ciurana

ROJAS

Arturo Rojas de la Cámara
(Paterna, 1930)

Nascut a Paterna, localitat que l'any 2003 li concedeix un carrer. Autor de dibuix dinàmic, es va iniciar a l'Editorial Valenciana, dibuixant també per Alemanya, França, i la totpotent Editorial Bruguera. Són seves també diverses novel·les sota el pseudònim de Xarxa Arthur.

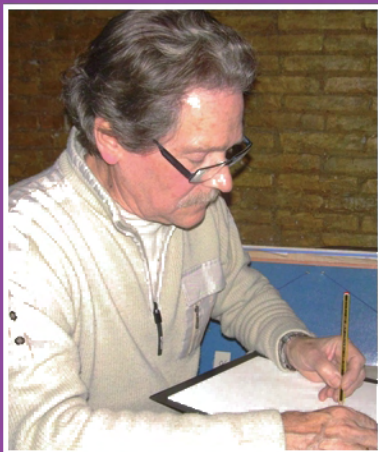
Sebas Gil Arnau

© Sebas Gil Arnau

ZESAR
César Álvarez Cañete
(Valencia, 1938)

Més conegut per Zesar, és un dels autors espanyols de *Selecciones Ilustradas* que va arribar a treballar per la Warren nord-americana, amb el personatge de Vampirella. Va realitzar treballs per al mercat editorial anglès (*Fleetway*) i italià (*Bonelli*).

Carlos Ciurana

© Carlos Ciurana

CRÈDITS

Organitza: Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu y Asociación Valenciana del Cómic (ASOVALCOM).

Textos: Associació Valenciana del Còmic (ASOVALCOM).

Lloc: Sala Capitular del Monestir de Sant Miquel dels Reis.

Dates: De març a juny de 2013.

Agraïments: Merche Reali, Yolanda Mon, Lorena Jiménez, Mique Beltrán, Manel Gimeno, Paco Roca, Burguitos, Ramón Marcos, Vicente Ramos, César Sebastiá, Adrián Bago, Max Vento, Santiago Selvi, Paco Zarco, Jorge Parras, José Tomás, Sergio Bleda, Rafa Fonteriz, Javi Pérez, Carlos Climen, Jordi Bayarri, Salvador Larroca, Mac Diego, Sento Llobell, Sergio Córdoba, Manuel Cristóbal, Nani García, El Félix, Museo Nacional de Cerámica y Artes Suntuarias González Martí, M. Quesada Ramos, Álvaro Pons, germans Porcel, Tadeo Juan, Javier Gay, Ana Miralles, Ana López, Enkaru, Fede Ferrer, Calpurnio, Jose María Varona, Enrique Díaz, Javier Pérez y la falla General Barroso-Litógrafo Pascual y Abad.

Disseny i impressió: Aula Gráfica.

D.L. V-431-2013

Imatge coberta:

Paco Roca

***Imatge per a la II Jornada del Cómic de València.
2013***